

ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΑΠΟΘΗΝΕΥΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ.

ΕΤΟΣ Α΄.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1875

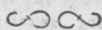
ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΣΤ΄.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΜΟΥΤΣΗΣ

ΚΑΙ

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΑ.

(Συνέχεια, ὅρα φυλ. δ΄.)

Οὐχ ἤττον ὁ σατυρογράφος δὲν ἐλέγχεται καθ' ὁλοκληρίαν ἀνάξιος συγγνώμης τινός. Τὰ διδασκαλάρια, οἱ δοκησίσοφοι, ὅλαι ἐκείναι αἱ γενεαὶ τῶν ἐντόμων, περὶ ὧν ὁ Φίγαρος ἐλάλει τῷ κόμῃτι Ἀλμαβίδα, πρὸ πολλοῦ ἐμνησικακούν κατὰ τοῦ Μούτση, καθὼς δυνηθέντος ἐπὶ πολλὰ ἔτη νὰ συντηρήτῃ ἐκυτὸν καὶ τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ, χωρὶς ν' ἀναγκασθῇ, ὡς οἱ πρῶτοι, νὰ κρούῃ ἀπάντων τὰς θύρας, νὰ παρκακλῇ τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ

ὅπως τὸν ἐξάδελφον, τὸν γαμβρὸν, τὸν φίλον, τὸν ὀφειλέτην προτρέψωσιν ἵνα εἰς τὸ σχολεῖόν των τὰ τέκνα ἐκυτῶν στείλωσι, καὶ χωρὶς νὰ ἐξευτελίζηται, ὡς οἱ δεύτεροι, οἱ τέρποντες τὰς ὁμηγύρεις δι' ἀνουςίων γελοιασμῶν καὶ ἀνηθίκων βωμολοχιῶν, ἐπιτύροντες ἐφ' ἐκυτῶν τὴν χλεύην ἵνα τύχῃσι γεύματος, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ ὀλίγων ἐπὶ αἰώνίῳ δανείῳ χρημάτων.

Τὴ ἀχδὲς τοῦτο σκυολόγιον, ὅπερ εἶε μᾶλλον ἐτράχυνεν ἢ ἀξιοπρεπὲς διαγωγή τοῦ Μούτση, τοῦ, μεθ' ὅλας τὰς οἰκιακὰς δυσχερείας, οὐδὲν ἀθέμιτον μέσον πρὸς συντήρησιν στέργοντος, στενὴν συνήψε συμμαχίαν μετ' ἀνθρωπίσκων τινῶν, οἵτινες, θναυτίως καὶ μόνον ὑπὸ τῆς ἐμψύτου ἐκείνης ἀντιπαθείας ὁρμώμενοι, ἢ ἢ ἐναντιότητος τῶν διαθέσεων διεγείρει, οὐδέποτε ᾗδυνήθησαν νὰ τὸν ἀνα-

χθῶσι, — πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ μετὰ τινων ἄλλων ἀθλίων ὄντων, οὐδόλως εἰς τὴν συνωμοσίαν ἐνδιαφερομένων, ἀλλ' ἀπλῶν τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ῥαδιουργίας θιασωτῶν. Τῇ φάλαγγι ταύτῃ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φωτισθεσίων συνετάσσοντο οἰκιοθελῶς τινὲς, οἱ ὁποῖοι δικασιευθέντες ἤδη τῇ Μούτῃ τὴν τῶν *πεφιλημένων* αὐτῶν τέκνων ἀγωγὴν, οὐδέποτε ὑπόδοκῃσαν νὰ τὸν πληρώσωσι· πολέμιοι ὄντως δεινοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι!

Τὰ συνασπιζόμενα ταῦτα καὶ μοχθηρὰ στοιχεῖα οὐδὲν ἄλλο ἐσκόπευσαν, ἢ ὁλοσχερῶς νὰ καταστρέψωσιν ἄνδρα, ὅστις, ὡς συνήθως συμβαίνει, τόσῳ μᾶλλον ἐμισεῖτο, ὅσῳ ἀδικώτερον τὸ μῖτος· ἡλέγχετο, συγχρόνως δὲ τὴν εὐνοίαν τοῦ δικσῆλου ποιητοῦ νὰ ἐφελκύσωσι, καθὼς τοῖς πᾶσι οὐδαστοῦ καὶ πεφιλημένου, ἰδίῳ· δὲ τοῖς πλείστοις τῶν ἐν τῇ πόλει εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων. Ὅθεν ἤρξαντο περισαίνοντες καὶ παντοῦ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ οἱ δουλόφρονες πελάται συνεκρότουν τὴν τῶν γερουσιαστῶν ἢ ὑπάτων ὀπισθοφυλακὴν, προτρέποντες αὐτὸν νὰ τιμωρήσῃ, ὡς ἐλεγον, τὸν σχολαστικὸν, τὸν βλακηνότατον, τὸν Τοσκάνον ἀγύρτην.

Ἐν Πράτῳ, ὡς ἦδη εἶπομεν, ἐγενήθη ὁ Μούτσης, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον οἱ πλείστοι τῶν Ἰταλῶν, ὑπὸ τῆς δουλείας, ἦτις ἡσυχία ἀπεκαλεῖτο, ἐκφυλισθέντες, ἐκάλουν ἀλλήλους διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας· ἐκάστῳ ἐπαρχίᾳ, ὡς ξένους σχεδὸν ἀλλήλους θεωροῦντες. Πρὸ πάντων δὲ οἱ Πεδεμόντιοι, οἱ τοσοῦτον μεγαθύμως ὑστερον τὸν ζῆλον τῶν προστατευθέντων τεκμηριώσαντες, ὑπερηκόντιζον κατὰ τὸ ἀνθεμικὸν τοῦτο ἔθος τοῦ· ἐτέρους Ἰταλοῦς, παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ὁποίων, ἐν ἐμβρύῳ τοὺλάχιστον, ἐνυπῆρχεν ἡ ἰδέα τῆς κοινῆς πατρίδος. Ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ταύτης ἔστω, σὺν ταῖς ἄλλοις, ἐπιστολὴ τις τοῦ κ. Ὀνοράτου Πελλίκου πατρὸς τοῦ Σουλβίου, ὅστις ἐκ Τερινίου τῷ ἐν Λομβαρδίᾳ Γοντζίγγα ἐπιστέλλων, ὅπως μᾶθῃτε περὶ τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ υἱοῦ — ἐφ

οὔ ἄλλως, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῆς Σπιελβέργης ὑποτρόφων, μετὰ πατρικῆς ὄντως μερίμνης· ἡγρόνπει ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος (*) — ἔγραψε τάδε· «Νομίζω ὅτι ὑμεῖς ἐν Ἰταλίᾳ βιοῦντες, δύνασθε πληροφορίαν τινὰ νὰ μοι διαβιβάσητε κλ.»

Δυστυχῶς δι' ἐαυτὸν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, ὁ τοσοῦτον δολίως κολακευόμενος ποιητὴς ἐπληθῶρει φαντασίᾳ, ἀπλότῃ καὶ σχεδὸν παιδικῇ εὐπιστίᾳ, ἀφ' ἐτέρου δὲ συνεμερίζετο μετὰ τῶν δύο συναδελφῶν του τὴν τοῦ ἐπικρινόμενου λεζικου εὐθύνην· ὅθεν εὐκόλως οἱ κόλακες τὸν ἔπεισαν ὅτι ὁ ἐπιτυχὴς αὐτοῦ ἐπικριτὴς ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἐλατηρίου ἢ ὑπὸ τῆς ἐμφύτου αὐτῷ μοχθηρίας ἐκινεῖτο, προτρέποντες αὐτὸν τοιοιτοτρόπως πρὸς συγγραφὴν ἐτέρων δηκτικῶν καὶ αἰσχροτάτων λιβελλῶν τοσοῦτον πρὸς τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ καταγωγὴν, τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ὑπὸ τῆς εὐφυΐας ἐπιβαλλομένην κοσμιότητα ἀπαδόντων. Καὶ οὗτος, ὡς τοσοῦτοι ἄλλοι, πρὸς ἐαυτὸν σοφιστεύσας, ἐνόμισεν ὅτι τὴν προσβληθεῖσαν ἡθικὴν

(*) ὡς οἱ ἀγριοὶ ἀνθρωποφάγοι παραφλυάττουσι τὴν εἰρηνὴν, ὅπου παχύνουσι τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐν πολέμῳ ζωογονήσαντας, ὅπως μετὰ πλείονος εὐχαριστήτως ἀκολουθῶς τοὺς καταφάγοι, Φραγκίσκος ὁ Β'. αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, ὁ τοιοῦτον πικρῶς ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ θεοῦ ἰωσήφ στιγματισθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ Hormayer κληθεὶς ὁ Αὐτοκράτωρ Ταρτοῦφος, ὅπως πορισθῇ τὴν ἡδονὴν ἐκείνην, ἣν τῷ ἡνεῖτο ἡ ἀπόστασις, κατεσκευάσας ξύλινον καὶ ἀκρίβεστατον ἀντίτυπον τοῦ Spielberg, (ἡ ὁποία λέξις, σύνθετος ἐκ τῶν δύο γερμανικῶν λέξεων Spiel καὶ Berg σημαίνει κατ' ἀπάνθρωπον εὐφαιμικὸν ὁρὸς τῆς παιδείας), ὅπου ἐκράτει ἐπὶ τοῦ τραπέζιου τοῦ ἰδιαιτέρου δωματίου του, ἐπιτηρῶν οὕτω τρόπον τινὰ τὰ ἐν αὐτῷ τηκόμενα βύματά του. Πρῶτα οὗτος ἐβίβλωκε κάλλιστα τὰ ὀνόματα τῶν θυμάτων του τοῦτων, τὰς λιπομερεστέρους ἀσχιλῆς των καὶ τὰς τῶν ἀγγελοῦ των ὁρῶν, καθότι συνδιαλεγόμενος ἡμέραν τινὰ μετὰ τοῦ Ματτερνίχ, ὁ ἀγροῦς μονάρχης ἐξήγγαλε τὸ ὀρολόγιόν του, καὶ αἰρίων τῷ εἶπεν. αἰδοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ δεσμοφύλαξ τῆς Σπιελβέργης (ὁ Schiller) διανέμει τὰ μαλλία εἰς τοὺς δεσμώτας μου πρὸς κατασκευὴν περινευμίδων. Ἡ ἀκατονόμαστος οὕτη ὥσότης ὥρεται νὰ ἦ συναφὴς τῷ ἀνδρώπῳ ἐκείνῳ, ὅστις ἔλεγεν ὅτι δὲν ᾔδειν ἐὺ παῖδες τοὺς ἀνδρας ἀλλὰ πῖς οὗς ὁ πηκὸς καὶ ὅτι ἡ πόλις ἡ μάθησις σκοτίζει τὸν νοῦν.

ὑπηρετεί, ἐνθ' ἀπλῶς τὴν τρωθεῖσιν αὐτοῦ φιλαυτίαν ἐθεράπευσεν.

Ἀλλὰ ἡ διάθεσις τοῦ Μούτση πόρρω ἀπέχεσθαι τῆς ἀνοήτου τοῦ Καστελβέτρου ἰσχυρογνωμοσύνης—ὅστις ἐπικρίνας ἀνούσιον τινὰ ᾧδὴν λίαν ἰσχυροῦ ἀντιπάλλου ἐκπηγορήθη ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐξωρίσθη—ἄλλως τίς δύναται ν' ἀναλογισθῇ τὰς ἀλειτουργίας δι' αὐτὸν τοιαύτης συμπεριφορᾶς συνεπείαι! Ὅθεν καὶ ἐν τῇ ἀκροσφαλεῖ τούτῃ περιπτώσει οὗτος δὲν ἀπέστη τῆς δικηγωγῆς τῆς εἰς ἔμφροναν καὶ εὐηγμένον ἄνδρα ἐμπροσπύσης, ἀναστείλας μάλιστα τὴν τῆς Ἐπιθεωρήσεως δημοσίευσιν, καὶ κατὰ τῶν παντοειδῶν προκλήσεων δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἀξιοπρεπῆ σιγῇ ἀντιτάξας. Ἡ δικηγωγὴ αὕτη, ὡς εἶδος, μεγάλως τὸν ὠφέλησε, διότι εἴτε ὡς ἀποτέλεσμα δικαίας περιφρονήσεως, εἴτε μεγάλου ἀδιαφορίας θεωρουμένη, μεγίστην ἐνεποίησεν αἰσθητικὴν ἐν τῇ ζωῇ καὶ κούφην, πλὴν δικαίαν καὶ ἀγαθὴν ψυχὴν τοῦ ἀντιπάλλου του, ὅστις ἐπὶ τέλους διέγνω τὴν ἀπάτην του, λυπηθεὶς τὰ μάλα ἐπ' αὐτῇ καὶ μετάνοησας. Μόνον δὲν ἔσχε τὸ θάρρος ἵνα δημοσίᾳ τὴν μετάνοιαν ταύτην ἀνομολογήσῃ, τοῦθ' ὅπερ πολὺ θὰ ἡλάττου τὴν ὑπ' αὐτοῦ τῷ Μούτση προσγενομένην ἀδικίαν. Ἐκτὸς τούτου ὁ Μούτσης ἀπεθάρρυνε καὶ ἐταπεινώσεν ἐπ' ὀλίγον τοῦλάχιστον—καθότι οἱ μοχθηροὶ, καὶ εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ δύναμις των, οὐχὶ ταχέως ἀποθαρρύνονται—ἐταπεινώσας, λέγομεν, τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον καὶ κατὰ πτυστον συρφετόν, ὅστις διὰ μυρίων συκοφαντιῶν ἐξέθηκεν ἄθῳ, ἀρχαῖον καὶ ἐπιφανὲς τῆς πόλεως ξένον, τέλος οἰκογενειάρχην ἀναγκαζόμενον ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὰ πρὸς ζωάρκειαν νὰ πορίζηται, εἰς τὴν χάλαζαν ἐλείπην πεπραγματωμένων βελῶν. Καὶ τοιαῦτα βεβαίως ἀπειδέχθησιν τὰ ἑνὶ παραδείκῳ ἐκεῖνα λιβελλογραφήματα, καθότι, μεθ' ὅλην τὴν ἐκτακτικὴν δεσποτείαν ἣν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ἐνήσκει, ἐδείκνυσεν ἐν τῇ οὐκ ὀλίγον ἀλλοιωθείσῃ φυσιογνωμίᾳ—καίπερ τὸ ἦθος διετηρεῖτο πάντως ἀξιοπρεπὲς καὶ

εὐπροσέγγρον—ὅποια δεινὰ τραύματα τὰ βέλη ἐκεῖνα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐνεποίησαν. Ἐνταῦθα δ' ὁμολογοῦμεν ὅτι τοιοῦτον ἀξιοθρήνητον θέλημα, οὐχὶ ἐκ παραδόσεως ἡμῶν μεταβιβασθὲν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἡμῶν ὑποπεσὼν ὀρθολογίου, κατέστησεν ἡμῖν τοσοῦτον μισθὸς τὰς μεταξὺ τῶν λογίων πικρὰς καὶ εἰς ἀνθρώπους ὀφείλοντας τὴν ἡθικὴν νὰ διδάσκωσιν ἀνερμόστους καὶ ἀνυγώγους δικμάχας, ὥστε ὀλίγου δεῖν παρηγοῦμεν διὰ πικρὰς τὰ γράμματα, τὰ τὴν προβεβηκυῖαν ἡμῶν ἡλικίαν διὰ τοσοῦτων γλυκερῶν ἐντυπώσεων παραμυθίσαντα. Μετ' ἴσης ἀπερισκεψίας ἀποσφραγίσαντες ἐνίοτε τὴν ὁρμητικὴν, τὴν ἐτέραν ταύτην παρηγορίαν ἡμῶν τῶν ταλαιπώρων δεσποτῶν τῆς ὕλης, καθότι τινὲς τῶν λειτουργῶν αὐτῆς ἀνάξιοι ἐξελέγχονται τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς των.

Ἀλλὰ τέλος ἡ τύχη ἡ ἐκμεταλλευομένη τὴν μοχθηρίαν τῶν μὲν καὶ τὴν ὀλεθρίαν τῶν δὲ βλακίαν ὅπως τὸν Μούτσην ταλαιπώρησεν, ἐφάνη ἥττον δυσμενὲς κατὰ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου. Πράγματι γενναῖος σκοπὸς ὑπὲρ αὐτοῦ συνελήφθη, δυνάμενος νὰ ἐπουλώσῃ τὰ ὑπ' ἐκείνης ἐπενεχθέντα τραύματα, ἢ τοῦλάχιστον τὴν δριμύτητα αὐτῶν ἐπαισθητῶς νὰ μετριάσῃ. Κυρία τις προβεβηκυῖα, χήρα, ἄτεκνος καὶ λίαν πλουσία, συγκινουμένη ἐπὶ τῇ δυσπραγίᾳ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκεῖνου ἀνδρός, ἀπεφάσισε νὰ τὸν συνδράμῃ καὶ μετὰ τῆς λεπτῆς ἐκείνης ἀβοηθοσύνης τῆς χαρακτηριζούσης τὰς μὴ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἀμεληθείσας ἢ διαφθαρθεῖσας γυναῖκας, προσποιουμένη, ὥπως μὴ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς προστατευομένου προσβῇ, τὴν χρηρήνησιν δανείου μᾶλλον ἢ δώρου, παρέσχεν αὐτῇ τὰ χρηματικὰ μέσα ὥπως συστήσῃ καλῶς κατηρητισμένον τυπογραφεῖον. Τοιοῦτοτρόπως οὗτος θὰ εὐρίσκετο, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, εἰς τὸ στοιχεῖόν του θὰ ἡδύνατο, ἐξαιρουμένης τῆς διαφορᾶς τῆς προσωπικῆς ἀξίας καὶ τῆς φύσεως τῶν ἐκπονηθέντων ἔργων, νὰ μιμηθῇ τὸν Φραγκλῆνον, τὸν τοσοῦτον διὰ τοῦ τυπογραφ-

φείου του τὴν πατρίδα ὠρελήσαντα, ἢ μάλλον, τὸν ἀθάνατον πατέρα τῆς Κλαρίσσης Χαρλόου (*),—ὥς ὁ πρὸ μικροῦ ἀποβιώσας εὐφυὲς ἐπιφυλλιδιογράφος Janin τὸν Ρίχρδσον ἀπεκάλεσεν,—ἡσύχως περὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀσχολούμενος, δημοσιεύων αὐτὰ ἰδίῳι τύποις, ἀνατυπῶν ἐπιμεμελημένας ἐκδόσεις ἀλλοτρίων συγγραμμάτων, καὶ διττὸν ἐν λόγῳ τοῦ πολιτισμοῦ στοιχεῖον καθιστάμενος. Ὅποιαν δὲ μεγίστην ὠφέλειαν θὰ πρέσχει τῇ Ἰταλίᾳ, ἀναδημοσιεύων ἐρμηνευμένους ὑπ' αὐτοῦ τοὺς μεγάλους τῆς χώρας ἐκείνης κλασικοὺς, ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν ὁποίων, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἰσπανικῇ, ὥς ἐφρόνει Κάρολος ὁ Ε'. Ὁρελὸν ὅλοι πρὸς τὸν Θεὸν ἂν ποτείνωνται! Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ τροπῇ τῆς τύχης, ὁ Μούσης θὰ εὗρισκε τὴν ἐπούλωσιν τῶν τραυμάτων του ἢ τοῦλάχιστον παραμυθίαν· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εἰπώμεν ὅτι οὗτος θὰ εὗρισκεν ἐν αὐτῇ τοῦ παρὰδείσου τὴν μακκρίτητα.

Ἢ ἀδρόν καὶ εὐγενὲς φύλον, τίς δύναιται, χωρὶς νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ ἀγνωμοσύνῃ, τὰ τοιαῦτα πλεονεκτήματά σου νὰ περὶσσιωπῇ; Σχεδὸν πάντοτε ὀλίγον τιμώμενον καὶ ἀγαπώμενον, μάλιστα ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ παιδιᾷ καὶ χλεύῃ; ἀντικείμενον, σὺ φαίνεσαι ἀντλοῦν ἐκ τῆς τῶν ἄλλων ἐκρηκτικότητος νέας δυνάμεις καὶ νέας ἐλκτήρια ὅπως κελὸν ἀντὶ κκοῦ ἀποδίδῃ. Φύλον ἱσάγγελον, ὥς τοσοῦτον συγνάκις μαρτυρεῖ ἡ ἐξωτερικὴ μορφή σου, εἴτε κατὰ τὸ ἐρυθρὸν τῶν μελῶν ἢ τὴν ἡδύτητα τῆς ἐκφράσεως, τίς κάλλιον σοῦ γινώσκει νὰ διακρίνῃ, καὶ τοσοῦτον περιπαθῶς νὰ αἰσθάνηται τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὴν ἀρετὴν; Πόσους ἐξόχους ἄνδρας ἐπροστίτευσας ἐναντίον τῶν ὁμοίων των—κατὰ τὴν μορφήν ἐννοεῖται—οἵτινες ὑπὸ καταχθονίων παθῶν φλεγόμενοι, ἐν τῇ ἀκολασίᾳ καὶ τῷ ἐγκλήματι πυρρωθέντες, καὶ ἐν ἀενάῳ τα-

ραχῇ στροβιλιζόμενοι, νοσφίζονται παρὰτόλμως τὸ δικαίωμα ὅπως τὰς ἰδιωτικὰς ἢ δημοσίας τύχας ἰθύνωσι! Naί· τοὺς μεγάλους ἐκείνους δυστυχεῖς, τοὺς ὑπὸ τῶν μὲν φθονουμένων, ὑπὸ τῶν δὲ μισουμένων, καὶ ὑπὸ τῶν πλείστων παρὰγκωνιζομένων, σὺ διὰ τῆς ἡδύτητος τοῦ μειδιήματός σου, διὰ τοῦ παρηγόρου τῆς συμπαθείας δακρύου, διὰ τῆς περιπαθοῦς καὶ εὐλαβοῦς ἐπικλήσεως, παρμεύθησας, καὶ σχεδὸν ἀνέπλασας, ζωपुरοῦν ἐν αὐτοῖς τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας των, — περὶ ἧς σχεδὸν ἐνεδοίαζον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καθὼ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀμφισβητουμένης,—προπαρὰσκευάζον αὐτοὺς εἰς τὴν συγγνώμην καὶ μετὰ τῆς Προνοίας αὐτοῦ συνδιαλλάττον! Δὲν ἦτο ἄρ' ἔτι γυνὴ ἐκείνη, ἡ πειραθεῖσα τὸν κραταῖον σύζυγον νὰ προτρέψῃ ὅπως τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου λυτρώσῃ, ὅστις γινώσκων αὐτὴν ἀγαθὴν καὶ εὐσεβῆ, ὑπόδικσε πρὸ τῆς εἰς τὸν Πατέρα ἐπανόδου του νὰ τὴν καθαγιάσῃ ἐνσπείρας ἐν αὐτῇ κοιμωμένη αἰσθητὰ εὐσπλαγχνίας καὶ φρίκης ἐπὶ τῷ προσεχῇ αὐτοῦ μαρτυρίῳ, καὶ ἀποκαλύπτων αὐτῇ προσέτι τὴν θεοειδῆ μορφήν του! Καὶ ἐκείνη, ἥτις ἀπὸ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὸν ἰδρώτα καὶ τὸ αἷμα ἀπέμαξε, δὲν ἦτο γυνή; Καὶ γυναῖκες ἦσαν ἐκεῖναι αἵτινες διὰ τοῦ ὄβολου των προσεπορίσαντο τὴν τροφήν τῷ Θεανθρώπῳ, τῷ, ἐκτὸς τοῦ πενιχροῦ αὐτοῦ χετῶνος, οὐδὲν ἄλλο κατέχοντι· ἐκεῖναι, αἵτινες χωρὶς νὰ φοβηθῶσιν, ὥς ἔτι οἱ σύζυγοι, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, χωρὶς νὰ φοβηθῶσι, λέγομεν, τὴν ἀπάνθρωπον τῶν δαιμόνων αὐτοῦ ὠμότητα, τὸν προέπεμψεν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης του· ἐκεῖναι, αἵτινες ἀνελύθησαν εἰς δάκρυα ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ ἐκείνου ἐφ' οὗ πολλάκις οἱ ἄνθρωποι τὸν δίκαιον καθέλωσαν! Βεβήλω; οὐδέποτε ὁ Θεὸς ἐχάρη ἐπὶ οὐδενὶ ἄλλῳ, καίτοι θαυμαστῷ αὐτοῦ δημιουργήματι, ὅσον ἐπὶ τῇ πλάσει τῆς γυναικὸς, ἐν αὐτῇ μάλλον ἢ ἀλλοχότε τὸ ἀθάνατον αὐτοῦ ἐγγραφῆς ὁμῶμα, ὥς ἀριθνήτως καταφαίνεται ἐν ταῖς σχεδὸν ὑπερκαθάρσις τῆς μητρό-

(*) Σαμουὴλ Ρίχρδσον (Samuel Richardson) ἄγγλος τυπογράφος καὶ συγγραφεὺς τοῦ περιδότητος ἐπιστολικίου μυθιστορήματος «Clarissa Carlowe»

πτος φίλτροις, τοῖς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους μὴ ἐγνωσμένοις, ἐν τῇ προθυμίᾳ τῆς αὐτοθυσίας, ἐν τῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ταλαιπωρουμένους συμπαθείᾳ. Πόσον δ' εὐφρῆς καὶ ἐμβριθῆς ἀποδείκνυται ἡ ῥῆσις ἐξόχου ἀνδρὸς εἰπόντος ὅτι ὁ Πλάστης ἀγαπᾷ τὸ πλάσμα μετὰ μητρικῆς μᾶλλον ἢ πατρικῆς περιπαθείας, ὡς περὶ τὸν ὕψλην παρίσταται ἡ τοῦ Κέλτου ποιητοῦ Lywarch-Hen ἀνάλογος ἰδέα, ἔχουσα ὡς ἐξῆς· «Τὸ πρῶτον καθήκον τῆς Θεότητος ἐστὶ τὸ ἔλεος».

Πεπεισμεθα ὅτι οὐδεμιὰς χρῆζομεν συγγνώμης ἐπὶ τῇ παρούσῃ παρεκβάσει, μάλιστα ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπ' αὐτῇ σεμνυνόμεθα, τόσῳ μᾶλλον καθόσον ἐκ τινων τε μηρίων φαίνεται ὑποφώσκουσα ἡ ἡὺς τῆς ποθεινῆς ἐκείνης ἡμέρας καθ' ἣν ἡ παπολιτισμένη ἀνθρωπότης ἐπιληφθήσεται τῆς ὀλοσχεροῦς χειραφετήσεως τοῦ εὐγενοῦς αὐτῆς ἡμίσεως! Ἀρά γε αἱ θυγατέρες τοῦ Χριστοῦ εἰσι κατώτεραι τῶν τέκνων τοῦ Μωϋσέως ἢ καὶ χειραφετηθέντων!

Ἀλλὰ ἡ ἐπὶ τὸ βέλτιον τροπὴ τῆς κατεστάσεως τοῦ Μούτση ἐθράσυνεν ἐπὶ μᾶλλον τοὺς πονηροὺς καὶ ἀμελιότους αὐτοῦ δώκτας. Ὁ δεύτερος αὐτοῦ παρῶν τῆς ἀπηνόου ταύτης καταδρομῆς ὑπερηκόντισε πολὺ κατὰ τὴν σφοδρότητα τὴν πρῶτην κατ' αὐτοῦ ἔρπον.

Ἀφ' ἑνὸς μὲν λοιπὸν ἐπειράθησαν πανθενῶς ν' ἀναθερμάνωσιν ἐν ταῖς τῶν ἑλῶν ψυχαῖς τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὑπὸ τῶν δακτυλίων ἐκείνων λιβελλῶν διεπρεβεύσαν, καὶ οὐκ ὀλίγον ὡς ἐκ τοῦ ἀπὸ τῶν αἰτίσεων μειωθεῖσαν— ἀφ' ἑτέρου δὲ σκοπίμως μεγαλοποιούντες τὰς δριμύεις τινῶν κατὰ τῶν ἔργων τοῦ Μούτση ἐπικρίσεις, ἐπεκρίνον τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ἀξίαν ἕως ὀλοσχεροῦς ἀνικανότητος. Πρὸς ἀντιπλήρωσιν δὲ τοῦ μικροῦ τούτου ἀνομιουργήματος, δυσφοροῦντες οἱ σφαγεῖς αἱ τῆς διανοίας ἐπὶ τῇ ἀνοχῇ καὶ ἀκατεργασίᾳ τοῦ ὑβρίζοντος, ἤρξαντο ἀντιβαλλοῦντες ὅτι ὁ σκληροτράχηλος ἐπὶ τῆς ἀγνώμων ἕως ἐτόλμα διὰ τῆς ἐπιτετηθευμένης ἐκείνης ἀναληγῆς

τοῦ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς ξενίζουσης αὐτὸν πόλεως νὰ μυκτηρίσῃ, ἄξιος οἰκασθήποτε τιμωρίας τοιοῦτοτρόπως ἐλεγχομένου. Οὕτω—ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἡ ἄλλως τε οὐχὶ ὑπερόριος παρεβολή, καθότι ἄδικος καὶ ἀδιάτρεπτος διωγμὸς οὐδόλως ὑπερεῖ τῆς βρασάνου καὶ τῆς πυρᾶς— οὕτω, λέγομεν, οἱ τοῦ δημίου τὸ ἔργον ἀσκούντες κλόγηροι ἐπάτασσαν τὸ πρόσωπον τοῦ διςυχοῦς μάρτυρος Γρανδιέρου διὰ τῶν ἐσταυρωμένων των, ὥπως δῆθεν αὐτοῦ ἀσπασθῇ ὅτε δὲ τὸ ταλαιπωρον θῦμα ἀπέστρεψε τὴν κερκλὴν ὥπως τὰς πληγὰς ἐκείνας διαφύγῃ, ἐφώνων ἐπὶ τὴν εὐήθη λαὸν ὅτι ὁ κατ' ἀδικίαν τὸν Χριστὸν ἀπκρνεῖτο.

Ἐν τούτοις δοκησιστοί τινες ἀποφθεγματικῶς πως ἀπεφάνοντο ἡ μᾶλλον ἐχρησιμοδότην ὅτι ὁ Μούτσης ἄλλο δὲν ἦτον ἢ ἀγοραῖος ἀγύρτης καὶ καταγέλαστος τυχοδιώκτης· αὕτη δὲ ἡ θρασεία καὶ ἀπονεινομένη ἐτυμνηγορία ἀπέβη, ὡς ἡ μᾶλλον ἐξευτελιστικὴ, ὑπὲρ πάντων ἄλλων εὐπρόσδεκτος.

Καὶ τυρλῶ δῆλον ὅτι οἱ ἄθλιοι τοῦ Μούτση πολέμιοι ἐσκόπων, παντοειδῶς αὐτὸν δυσφημοῦντες, τὴν προμνησθεῖσαν τυπογραφικὴν ἐπιχείρησιν νὰ ματαιώσωσι, ἀποτρέποντες τὴν οἰκτίρμονα ἐκείνην γυναῖκα τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς προθέσεως, καὶ ἐπὶ τὸν ὑπ' αὐτῆς προστατευόμενον τὴν περιφρόνησιν, ἃν ὅχι τὸ μῖσος αὐτῆς, ἐπισπώντες. Δὲν ἠγνόουν οἱ ἐπίβουλοι ἐκείνοι καὶ δόλιοι, ἐκ τοῦ χαρακτηῖρος τῶν πλείστων κρίνοντες, πόσον ἐπιζήμιος ἀποβίνει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μᾶλλον πάγιον φήμην καὶ ὑπόληψιν ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ χλεύη, καὶ ὅτι περισσώτερον βλάπτει ἢ ἐπὶ ἀνικανότητι ἢ ἡ ἐπὶ μοχθηρίᾳ αἰτίσεις. Ἡ ὑπὸ καταχθονίου ἰδανικοῦ δαιμονιόπληκτος αὐτῶν φαντασία ἀπινδύλματιζεν ἥδη ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Μούτσην τείνοντα αὐτοῖς τὴν χεῖρα καὶ ἐπαίτουσιν ἐλεημοσύνην, ἣν οὗτοι περιφρονητικῶς τῷ ἀπεποιούντο, ἢ ἀπερχόμενον τῆς Βονωνίας ῥαχόδυτον, γυμνὸν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν συοιγμῶν καὶ τῶν προπηλακισμῶν τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐρεθισθέντος ὄχλου.

Πλὴν οἰκτρὰν ἡττήθησαν ἀπάτην, τοῦλάχιστον καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοῦ Μούτση εὐεργεσίαν, ἣτις τῇ λιπτοτέρᾳ γυναικίᾳ ἀγγινοῖα τὴν ἀνδρικοτέραν εὐστάθειαν συγκρινῶντα, ἡξίωσε καὶ τὰς νέας ταύτας ἀποπείρας τῇ αὐτῆς, ὡς τὰς πρώτας, περιφρονησεως. Δυστυχῶς ἡ μελετωμένη αὐτῆς εὐεργεσία δὲν ἀπέβη λυσιστελῆς τῷ δυστυχεῖ καταδικωμένῳ, ἐφ' ᾧ οἱ διδῶνται ἤδη ἀνέμελλον τὰ ἐπινίκια, ὅτε ἡ ἐν τῇ ἀγαθοεργίᾳ πολυμήχανος γυνὴ ἐξεύρε νέον τρόπον ὠφελείας, διαπιστευσαμένη αὐτῷ τὴν διαχεύεισιν τῆς περιουσίας της, καὶ πᾶν τὸ ἀναγκάζον γενναϊκῶς αὐτῷ διαφιλεύτασα. Κρίνομεν δὲ περιττὸν νὰ προσθῶμεν ὅτι ὁ Μούτσης, μετριόφρων ἄμα δὲ καὶ συνετὸς, πᾶν ἀσμένως τὴν ἀνθεθεῖσαν αὐτῷ ὑπηρεσίαν ἀπεδέξατο.

Ἀλλ' οἱ συνήθεις ψέεται καὶ δικολαεῖς, μηκέτι τῇ συστηματικῇ αὐτῶν σταυροβορίᾳ ἀποδυσπετοῦντες, κατήνεγκον ἐπὶ τοῦ θύματός αὐτῶν τὸ ὕστατον καὶ δεινότατον, ἐκτὸς τῆς διλοφονίας, τραῦμα. Οὗτοι ἤρξαντο ἀνόητα καὶ αἰσχροῦ κατὰ τῆς σπανίας ἐκείνης καὶ ἀξιοζήλου προστασίας ἐκτρομίζοντες, καὶ ἡ συκοφαντία δὲν ἐβράδυνε, κατὰ τὸ εἰωθὸς, νὰ τύχη τῆς διούσης ὑποτιτρίξεως παρὰ τῷ συρρετῷ ἐκείνῳ τῶν ἀμυχῶν καὶ ἀνοήτων, οἵτινες μὴ εἰθισμένοι νὰ σκέπτωνται, καὶ ἀναπείδεσθαι τῆς εὐχερεστερᾶς θεωρίας, ἀνικανοῦσι νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ταπεινοῦ κύκλου τῶν πεπλανημένων αὐτῶν φρονημάτων καὶ τῶν κτηνωδῶν αὐτῶν ὀρέξεων, φωνακιοῦντες ἐκ τοῦ σκότους αὐτῶν καὶ βορβόρου ὅτε μὲν πρὸς τοῦτον, ὅτε δὲ πρὸς ἐκεῖνον, ὡς ἐνίστε ἐν τῷ ἀγρῷ γηραιὸς καὶ ψωραλέος κύνας ὑλακτοῦσι πρὸς τοὺς διαθκίνοντάς ἐκ τοῦ ξενίζοντος αὐτοῦς κοπρῶνος.

Πλὴν καὶ πάλιν ἀπέτυχον οἱ δυσσεβεῖς συκοφάνται, καθότι ἡ πρὸς αὐτοὺς περιφρόνησις τῆς γενναίας γυναικὸς ἐξηκολούθησε πάντοτε ἐπιτεινομένη. «Οὐδέποτε ἐν τῷ πολυχρονίῳ μου βίῳ,» ἔλεγε περιβλεπτοῦς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐπατρίδης, «εἰγερόμην μάρτυς τοσοῦτον ἀρ-

ρηνωτοῦ, τοσοῦτον, οὕτως εἰπεῖν, ἀποθνήσκει περιφρονητῶς, ἐφ' ᾗ ἄλλως; ἡ ἐργενὲς ἐκείνη γυνὴ ἐφρίνετο ἀρεσκομένη ὅτε ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς περιφρονησεως ἀρουμένη νέον πρὸς ἀγαθοεργίαν ζήλων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ γυνὴ αὐτῆς, γράϊα, φιλάσπενος, ἡ ἐπὶ τῆς ὀψέως αὐτῆς τὰ χροῶματα τοῦ θανάτου, ὡς λέγει ὁ Ἀλκιβιάδης, φέρουσα, ὀξύνουσα, ἀλλ' οὐχὶ εὐπατρίδης, ὡς γίγχα ὑψηλὸν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆν τοσοῦτων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ πλείστον εὐπατρίδων καὶ πεπαίδευμένων. Τοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐγνώσθη, καὶ πολλοῦ λόγου περὶ τοῦ σπανίου τούτου φαινομένου ἐγένετο· εὐτυχῶς δὲ ἡ γενναία περὶ ταῦτις εὖρε μιμητὰς.

Πλὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκαίνοι, καὶ τινες πάντως νοσηρόντες καὶ ἀρετῆς ἀρροῦσι, φαίνονται ἀπόλυτον ἀσκοῦσα καὶ χλὴν ἡλικίᾳ τις εἰμυκρήνη, καθότι πολλὰ περὶ τῆς ὁδοῦ πᾶντα προσπείθει καὶ ἀποοικτρῶν νευαγοῦσι κατὰ τῆς ἐνστικτοῦς ἀμαθείας καὶ γεγηρακίας κακοδομίας. Οὐχὶ διάφοροι τῶν ἀνιάτων νοσημάτων αἱ ἡλικίαι αὐταὶ ἀτέλειαι ἀκολούθως ἀπηρεγκλίτως τὴν περρωμένην αὐτῶν ἀρετήν. Ἐπομένως οἱ περὶ ὧν διελέξαμεν μοχθηροὶ δὲν ἐπαύοντο τῆς συκοφαντικῆς αὐτῶν κακολογίας, καὶ ὅτε ἐν νευτικῶν ἐπροξένει ἡ ξενέκειος ἡ ἐκ κτήτιος σοδορότης μεθ' ἧς ἐπτηλῆς τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο σκάνδαλον! ὁ πᾶν δικφῶς ἐπολιτεῖοντο οἱ ἐν ταῖς τοῖς ψυχρότεροι καὶ μοχθηρότεροι. ὁ περὶ τῶν χλευάζοντες μετὰ τινος χερμυθείας καὶ εἰς τὰ ὅλα τῶν ἀρετῶν δύο ὀρίμους ἐραστὰς, προσπαθόντες ἐνίοτε συμπάθειάν τινα πρὸς αὐτοὺς ὡς νεάζοντας ἔτι τὴν καρδίαν τὰ ἀπαλὰ φίλτρα μήπω ἀποβαλόντες, πλὴν συγχρόνως μετὰ τῆς αὐτῆς χερμυθείας καὶ οἶονε ἀποδοκιμάζοντες, δεικνύνον δακρύμον καὶ, οὕτως εἰπεῖν, τοδρεπῇ λιβελλον, μηκέτι διαδοθέντες δόλιον τοῦτο μηχανήμα ἀναπολεῖται μνήμην ἡμῶν τὴν ἀκόλουθον περιελάλην, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἀνεγνώμεθα Rabelais' «il tira de sa pochette

gentil petit coutelet dont il vouloit
m'esgorgiller tout doucement.» Ὁ-
ποία φρικώδης εἰκὼν ἐν τῇ φαινομενικῇ
ταύτῃ ἀστείότητι!

Πλὴν μάτην καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ
προσεδόντων τὸ ἀποτελεσματικὴν κατα-
χθονίου αὐτῶν ἐπιβουλῇ.

»Come per entro loro schiera bruna

»S' ammusa l' una con l' altra formica,

»Forse a spiar lor via e lor fortuna»

οὔτοι ἐξήτουν ἀλλήλους, ἡθροίζοντο εἰς
μικροῦς ὁμίλους ἐν ταῖς ὁδοῖς, χαμηλῇ τῇ
φωνῇ διαλεγόμενοι καὶ μετ' ἀνησυχίας ἢ
μετὰ περιεργίας τὸ βλέμμα περιφέρον-
τες. Οὐδεμία καλὴ εἶδησις ὁ Μούτσας
ἐκρίνετο ἄτρωτος, μάλιστα ἡμέραν παρ'
ἡμέραν εὐρωστώτερος ἀνεδείκνυτο. Κα-
τὰ κράτος δὲ ἡ ἐπιβουλὸς αὐτῇ συμ-
μορίᾳ κατετροπώθη καὶ κατησχύνθη, ὅτε
ὁ καθηγητὴς Minarelli, ἀνὴρ ἐν τῇ κα-
τωτάτῃ τάξει τοῦ λαοῦ γεννηθεὶς, ἀλλὰ
εἰς μεγάλῃ ἀνελθὼν κοινωνικὴν περι-
ωπὴν ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ νοητι-
κῶν καὶ ἡθικῶν πλεονεκτημάτων, προσ-
εκύλισε τὸν Μούτσιν νὰ διδάξῃ φιλο-
λογίαν ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντι καὶ
διεσυνωμένῳ, παντὸς δ' ἐπαίνου ἀξίῳ
ἐκπαιδευτηρίῳ. Ἰσως τὸ παράδειγμα τῆς
φιλανθρωπικοῦ κυρίας ὑπεργόρευσε αὐτῷ
τὸ μέτρον τοῦτο, διότι ἐνίοτε καὶ αὐτὸ
τὸ ἀγαθὸν ἀποβαίνει οἶον ἐπιδημικὸν
ἐν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ κόσμῳ, τοσοῦτον μι-
κροσκοπικῶς κατὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ
τὴν ἡθικὴν ἀξίαν. Τὴν ἐκλογὴν ταύτην
ἐπεκρότησαν μιᾷ φωνῇ ἄπαντες οἱ ἔν-
τιμοι καὶ εὖ φρονοῦντες, οἱ ὁμολογου-
μένως ἐν Βονωνίᾳ τὴν μεγάλῃν πλειο-
ψηφίαν συγκροτοῦντες, καθότι δυσ-
χῶς ἡ πείρα πάντοτε ἀπέδειξεν ὅτι
ἡ πλειονότης τῶν ἐντίμων ὑποχωρεῖ εἰς
τὴν μειονότητα ὀλίγων ἀλλὰ μοχθηρῶν
τολμητιῶν, τότε δὲ μόνον ἀφυπνίζεται
τῆς περιδεοῦς αὐτῆς ἀπραξίας, ὅταν
τὰ πράγματα χωσῇσιν εἰς τὸ ἔπακρον
τῇ ἀπροδοκίῳ συνεργείᾳ τυχαίου ὀ-
λῶς συμβάντος.

Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Μούτσας δὲν
ἔπαυε συνάττων τὰ θυμιάσια ἐκείνα

ἐπιγράμματα τὰ ἀκολούθως τοσαύτην φη-
μην αὐτῷ προσπορισάμενα, περιφρονῶν
δὲ τὰς ἀδίκους καὶ ἀγενεῖς μομφάς, πλὴν
ὠρελούμενος ἀπὸ τῶν εὐγενῶν καὶ ὄν-
τως σπουδαίων ἐπικρίσεων, ἐτελειοποιεῖ
ἡμέρας τῇ ἡμέρᾳ τὸ ὕψος τοῦ, ὅπως
καταστήσῃ αὐτὸ, ὡς μετέπειτα ἀπεδεί-
χθη, πρότυπον καὶ ὑπογράμμους τοῖς με-
ταγενεστέροις. Ἡ ὑπὸ τῆς προστατίδος
αὐτοῦ τὸ πρῶτον διαψιλευθεῖται συνδρομῇ
καὶ ὑπὸ τῆς ἔμφρονος τοῦ Minarelli φι-
λανθρωπίας χορηγομένη αὐτῷ ὠρέλεια,
ἀποτελεσματικῶς τὸν ἐβόηθησαν ὅπως
μεθ' ἥσσανος δυσχερείας τοῦ σκοποῦ αὐ-
τοῦ ἐπιτύχῃ διότι λίαν παρήγορος περ-
ματικῶς εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρ-
δίαν ἀποβαίνει τὸ διὰ τοῦ παρθύρου,
εἰσδύον ἐωθινὸν φῶς μὴ σκιαζόμενον ὑπὸ
τῆς ἐναγωνίου μερίμνης τοῦ περὶ τὴν
ἐπιούσιον τροφὴν ἀμνηχανοῦντος. Καὶ
αὕτη ἡ μονότονος ἡμερούσιος ἐργα-
σία, εἰς ἣν καὶ ἡ ἰδίᾳ περιπαθὴς Gret-
chen τοῦ Γκαίτε δὲν ἡσθάνετο πάν-
τοτε τὴν καρδίαν διατεθειμένην, καὶ αὐ-
τῇ, λέγομεν, ἡ μονότονος καὶ ἐπίμοχος
ἐργασία εἰς τέρψιν καὶ ἀνακούφισιν με-
ταβάλλεται, ὅταν, δεόντως ἀμειβομένη,
καταλείπῃ ἡμῖν ἡρέμους τινας ὥρας πρὸς
θεορπάειαν τῶν Μουσῶν ἐκείνων, αἵτινες
dulces ante omnia ἐπεκλήθησαν, τῶν
παρηγόρων ἐκείνων ἀγγέλων, ὡς τοιού-
των ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ σημερινοῦ κό-
σμου μὴ γνωρισθέντων. Μόνοι οἱ κουφόνοες
καὶ σεμνότυφοι δοκησίσσοφοι, ἢ οἱ εἰρωνες
καὶ κακεντρεχεῖς φωτοσβέσται δύνανται νὰ
ἰσχυρισθῶσιν ὅτι ἡ πενία ἐστὶ τὸ ζώπυρον
παντὸς ἀριστουργήματος καὶ ἀπανθρώπως,
πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων αὐτῶν, νὰ προ-
βάλλωσι τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου
Σερβάντου ἢ τοῦ Γολδσμῆθ, ὅστις ἀφροῦ
ἐπλανήθη ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ σχεδὸν πάν-
τοτε πεζῇ, αὐλῶν ὅπως συντηρήσῃ ἑαυ-
τὸν, ἔγραψε τὸν ἀμίμητον αὐτοῦ Ἐσθημέ-
ριον ἐν τινι πενιχρῷ οἰκίσκῳ τοῦ Λονδίνου.
Τὸ κατ' ἡμᾶς, τοῦς ἀείποτε θαυμάσαν-
τας τὰ ἔξοχα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας
γεννήματα, καὶ τὸ δημόσιον καὶ ἰδιω-
τικὸν ἀγαθὸν ἐνθέρμως ποθήσαντας, εὐ-

χόμεθα τὴν εὐεργετικὴν ταύτην πενίαν εἰς τοῦ πανηγυριστὰς αὐτῆς.

Νῦν δὲ σπεύδουμεν νὰ τεματίσωμεν τὴν ἀφήγησιν τοῦ βίου τοῦ διασχήμου ἡμῶν φιλολόγου καὶ ἐπιγραμματοποιοῦ, ἡτις ἐξιστοροῦντα λεπτομερεῖας τινὰς εἰς ἡμᾶς ἴσως μόνον γνωστὰς, δὲν θὰ ἐφάνη, εὐελπιστοῦμεν, ὑπὲρ τὸ μέτρον σχολιοτενῆς εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μὴ παραλείποντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τραγικῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλυστῶν ἱστορημάτων, παρακολουθοῦσι μετ' ἐνδιαφέροντος τὴν ἀκριθεὶς ἀέλιξιν τῶν πραγματικῶν καὶ κοινοτέρων ἀτελειῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν διαφόροις καιροῖς καὶ τόποις δρώσας. Συνωδὰ ταῖς παρ' ἡμῶν ληφθεῖσαι πληροφορίαι, ὁ Μούτσας κατὰ τὸ 1839 ἀπῆλθε τῆς Βυωνίας, ἀποκατασταθεὶς ἐν τῇ μαγικῇ ἐκείνῃ πόλει, τῇ, ὡς λέγει ὁ Βιλλάνης, ἐν τοῖς κρίνοις ἱδρυθείση, καὶ ἄνωθεν τῆς ὁποίας οἱ ἀστέρες φαίνονται πολλαπλασιαζόμενοι ὅπως ἀντάξιον αὐτῇ σχηματίσῃσι στέφανον, ἐν τῇ μητροπόλει ἐκείνῃ τοῦ ὠραίου, ἐν τῷ τεμένει ἐκείνῳ τῆς καλλιεχνίας. Ἐν Φλωρεντίᾳ λοιπὸν, ὑπὸ τῶν κλιτύων ἐκείνων κυκλοῦμενος *per vendemmia festanti* καὶ ὑπὸ τῶν *convalli popolate di case e d'oliveti*, αἵτινες

Mille di fiori al ciel mandano incensi (*)

ὅπερ δὲ κάλλιον, ἐν μέσῳ τῶν μυρίων ἐκείνων θαυμάτων τῆς τέχνης, ὁ διάσημος φιλόλογος ἤρξατο διδάσκων φιλολογίαν, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐπ' αὐτὸν τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην τῇ ἐκ φήμης γνωσκούσης αὐτὸν κοινῶς ἐκείνης ἐπιστάτας. Ἀλλ' ἡ ἀπηνῆς τύχη ὁμοία τοῖς Πάρθοις, οἵτινες φυγαδευόμενοι ἐστρέφοντο καὶ ἐτόξουν τὸν ἐχθρὸν, ἐδηλητηρίασε τὸν ἤδη ἤρμενον αὐτοῦ βίον ἀφαρπάσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μούτιον, ὅς τις πεσὼν ἐν Κούβα ἐκ τοῦ ἀεροςάτου αὐτοῦ, οἰκτρῶς ἀπεβίωσε. Πρὸ τοῦ υἱοῦ τούτου ἀπώλεσε θελκτήριον καὶ εὐειδεστάτην θυγατέρα, Βιργινίαν τ' ὄνομα, βραδύτερον δὲ ἔτερος υἱός, διαπράξας φόνον, ἀπέδρα λάθρα,

(*) Foscolo. I sepolcri.

καταφυγὼν εἰς Τουρκίαν, χεῖρον ἢ ἀνὰ πέθνησεν. Ἰπέστη ὁ ἀγαθὸς γέρον τῆ νέαν συμφορὰν μετὰ τῆς εὐσταθείας ἐκείνης ἣν ἦντλει ἐκ τῆς πραείας καὶ ἀξιοπρεποῦς αὐτοῦ φύσεως, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῆς ἔξω τῆς δυσπραγίας καὶ ἐκ τῆς ἀπαλῶν ὀνύχων μελέτης τῶν διασχήμων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἀργουμένων τὰ μεγάλα ἐκείνα παραδείγματα γενναιότητος καὶ καρτερίας τῶσφ μᾶλλον ἐξυμνούμενα ὥσφ ὀλιγώτερον ἀκολουθοῦμενα. Καὶ ἀληθῶς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ δύναται νὰ κληθῇ ἡρωϊκῇ, καθότι τὸ κατὰ τῆς δυστυχίας διαρκῶς ἀντιτασσόμενον θάρρος πληρέστατα ἐξισπύται, ὡς ἔλεγε Ναπολέον ὁ μέγας, πρὸς ἐκείνο τοῦ μηχαντοῦ, τοῦ ἱταμένου ἀφύσως καὶ ἀταράχως ἔναντι τοῦ πυρὸς ὁ λοκλήρου κινουστοιχίας.

Πλὴν ἐλήλυθεν ἡ ἡμέρα, καίπερ βραδυτάτη, καθ' ἣν οὗτος ἐμελλε νὰ τύχῃ θέσεως, ἐὰν ὄχι σεβαστοτέρας τῆς τοῦ διδασκάλου, — καθότι οὐδεμία ἀνωτέρα ταύτης ὑπάρχει, — ἀσφαλεστέρας τοῦλάχιστοι καὶ ἐπικερδεστέρας. Οὗτος ἐξελέχθη διευθυντῆς (*conservatore*, ἡ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐν Ἰταλίᾳ ῥῆσιν, *moderatore*) τῆς Μαρκελλικῆς βιβλιοθήκης προσκοντόως μισθοδοτούμενος, διατηρήσας τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ἥτις κατὰ τὸ 1868 μετὰ ἐπταήμερον ἀσθένειαν ἐσβέσθη (οὗτω ἔγραψεν ἡ εὐπαιδευτος αὐτοῦ θυγάτηρ Ὀλυμπία) δίκην λύχνου, οὗτινος ἡ τροφὴ βαθμιαίως ἐκλείπει, καθότι ὁ Μούτσας γεννηθεὶς τὸ 1777 ἠρίθμει τότε ὑπὲρ τὸ ἐννεήκοντα ἔτη.

Ναὶ, θεόπνευστε ἄνερ' σὺ ἐπέρανες τὴν πολυστένακτον ἐν τῷ κόσμῳ σταδιοδρομίαν σου, εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον τραυμένων ἐν τῷ θεαλλώδει τοῦ βίου ἀγῶνι, ἀλλ' ἄνευ μνησικακίας, ἄνευ ἐλέγχου, καὶ ἐν τῇ βεβαιότητι ἀτελευτήτου δόξης. Ἡ νεκρικὴ κλίνη σου, ὡς ἄλλου πατριάρχου, ἐκυκλώθη ὑπὸ πολλῶν γενεῶν θαυμαστῶν καὶ φίλων' σὺ τὴν ἐπιθάνατον κεφαλὴν ἐστήριξας ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς προσφιλοῦς ἐκείνης θυγατρὸς, ἥτις, ὡς ἄλλη Ἀντιγόνη,

ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεμερίσθη τὰς πλείστας ὁδὸνας καὶ ὀλίγας παρκαυθίας σου· καὶ ἐὰν ἀληθεύῃ τὸ ὑπὸ πολλῶν θεβαιούμενον, τὸ πνεῦμα παρέδωκε· μειδιδὼν ἄρρητον θυμηδίας μειδίαμα. Ἰσως κατ' ἐκείνην τὴν εἰς τοσοῦτους φοβεράν σιγμὴν, καθ' ἣν φρίνονται αὐτοῖς παρελαύνοντα τὰ θύματα τῆς ἀδικίας των, σὺ ἤκουσας σὲ αὐτὸν ὀνομαστὶ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐκείνων, τῶν συγκροτούντων τὴν θετὴν τῆς ψυχῆς σου οἰκογένειαν, καὶ τῶν ὁποίων μετὰ τοσαύτης γραφικότητος ἐξέμνησας τὰ θέληγητρα, καὶ τὸ ἄωρον τέλος ἐθρήνησας!

(ἀκολουθεῖ).

Π. ΧΙΩΤΟΥ

ΕΠΙ 15 ΗΜΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΕΚ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΣ.

(Αὐγούστου 9 ἕως 24 τοῦ ἔτους 1874).

Γ'.

Ρίον.—*Αντίρριον.*—*Ναύπακτος.*—
Πελοποννησιακὴ παράλια κόλπου.—
Λίγιον (Βοστίτσα).—*Σταφίς.*

Τὴν ἀγὴν τὰς 8 ἐπεβιβάσθημεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον. Νέοι ἐπιβάται διδάσκαλοι, διδασκάλισσαι, ἔμποροι, στρατιωτικοί, ἱερωμένοι συνέπλεον. Ὁ Ἰθακήσιος Σπυρίδων Σφυρὴς, ἔμπορευόμενος ἐν Τεργέστη, νέος εὐπαίδευτος, ῥέζοντας, λαλῶν πολλὰς γλώσσας Εἰρωπαικὰς, ὀμιλητικὸς ὅλως τὰς τρέπουσας καὶ περιηγηθεὶς ὅλως τὰς παραλίας ἐμπορικὰς πόλεις Μεσσηνίου καὶ Ἀγγλίας, συνάδευε τὰς δύο Ἀγγλίδας. Εὐχαριστήτην εἰς τὴν ὀμιλίαν

αὐτοῦ καὶ τοῦ συμπλέοντος πατρὸς ἱερωμένου Οἰκονόμου Κορινθίου. Σπληνίστης ὁ ἱερεὺς ἐσπούδασε τὰ Θεολογικὰ, μετέβη εἰς Ἀθῶνα, διήλθε Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα, διωρίσθη ἱεροκῆρυξ νομοῦ, καὶ εἶτα Ἐλληνοδιδάσκαλος. Εὐσεβὴς, συνετὸς, ἀφελὴς, ἀπρόβλητος, ἐκκλησιαστικὸς, διεκρίνετο μετὰ τῶν ἄλλων συνταξιδευόντων ἱερωμένων. Διαπλέοντες τὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου δεξιόθεν εἶχονμεν τὸ Ρίον καὶ ἀριστερόθεν τὸ Ἀντίρριον. Τὰ δύο ταῦτα φρούρια καλοῦνται κοινῶς Καστέλια τοῦ Μωρέως καὶ μικρὰ Δαρδανέλλιν, ἐπειδὴ φυλάττουσι τὴν εἴσοδον τοῦ Κόλπου, ὡς ἐκεῖνα τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἀπαράλλακτα ὡς εἰκονίζοντο ἐν τῇ πίνακι τῶν Βενετικῶν κτημάτων, μοὶ ἐφαίνοντο οἱ τετραγωνικοὶ περίβολοι, πυργώματα καὶ ἡμικυκλικὰ κανονοστάσια, ἀνακαινισθέντα ὑπὸ τῶν Βενετῶν τῷ 1533. Αὐτὰ κατακτηθέντα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμάνου, ἀνεκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ Μωροζίνου στρατάρχου τότε, καὶ εἶτα Λουκᾶς τῆς Βενετίας. Κατὰ τὴν ἄλωσιν τὸ Ζακύνθον κάτεργον τοῦ κόμης Ἀγησιλάου Συγοῦρος Δεσύλλης, διαφυγὼν τὸ δασταυρούμενον ἐκ τῶν κανονοστασίων τῶν δύο φρουρίων πῦρ καὶ τὰς κανονοσφαίρας, (δισκότητος 2,000 μέτρων Γαλλικῶν ἢ 4 σταδίων κατὰ Στράβωνα), ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ Ρίου εἰς τὰ πανιὰ, καὶ κανονοβολοῦν ἔρρηξε χαλάστραν τοῦ τείχους, καὶ εὐθὺς οἱ ἀποβάντες ἐξ αὐτοῦ Ζακύνθιοι, νησιῶται καὶ Βενετοὶ ἤλωσαν ἐξ ἐφόδου. Διὸ ὁ Ἀγισίλαος Συγοῦρος κατεργοκέρης ἐσολίσθη μετὰ τὸ περιλαίμιον παράσημον τοῦ Ἀγίου Μάρκου, προσηγορεύθη κόμης, καὶ ἡμεῖς μετὰ στρατιωτικὰ κτήματα. Ἐκτοτε οἱ Βενετοὶ ὠχύρωσαν καλῶς καὶ ἐφρούρησαν. Ἐξ δὲ τὸ Πελοποννησιακὸν ὀκοδομήθη ἐπὶ ἀμμόδους ἐδάφους, καὶ τὰ παράλια αὐτοῦ εἶναι ῥηχὰ καὶ ἄπλευστα εἰς μεγάλας νῆας, δυσκόλως ἡδύναντο νὰ κυριευθῶσιν ὑπὸ ἐχθρῶν, ὅθεν καὶ οἱ Βενετοὶ ἔλεγον ὅτι κατέχον τὰ Δαρδανέλλια τοῦ Ἑλληνικοῦ πελάγους.

ΖΑΚ. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ Α'.